

MATEMATIČKI FAKULTET
UNIVERZITET U BEOGRADU

Povećanje efikasnosti softverskih procesa

Jovan Vasić

Beograd 2013.

MATEMATIČKI FAKULTET
UNIVERZITET U BEOGRADU

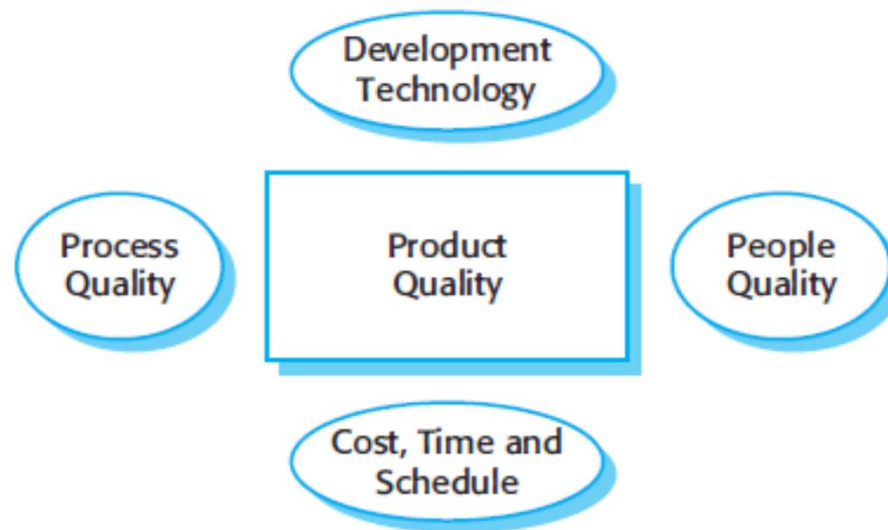
8 01 ,

- Cilj:
  - poboljšanja kvaliteta softvera
  - smanjenja troškova razvoja
- Potrebe tržišta?
  - Jeftiniji, bolji softver
  - Kraći rokovi isporuke
- Dva pristupa:
  - Pristup razvijenosti procesa
  - Okretni pristup

MATEMATIČKI FAKULTET UNIVERZITET U BEOGRADU

- Kada se koji koristi?
  - Za male i srednje projekte "okretni pristup" - najisplativiji pristup
  - Za velike sisteme vođenje projekta je često razlog kašnjenja i problema, pa dugotrajniji pristup razvijenosti procesa pruža bolje rezultate na dugoročnom planu.
- Faktori koji utiču na razvoj softvera (Slika 1)

MATEMATIČKI FAKULTET
UNIVERZITET U BEOGRADU

- Koji faktori negativno utiču na razvoj softvera?
- **Karakteristike procesa:**
  - Razumevanje
  - Standardizacija
  - Vidljivost
  - Merljivost
  - Mogućnost podrške
  - Prihvatanje
  - Pouzdanost
  - Robusnost
  - Održivost
  - Brzina
- Primer?
- **Vidljiv** proces će vrlo verovatno biti i **razumljiv**...
- **Vidljivost** procesa može biti obrnuto proporcionalna **brzini**...
- Nije moguće napraviti poboljšanje procesa koje optimizira sve attribute procesa odjednom!!!!

MATEMATIČKI FAKULTET UNIVERZITET U BEOGRADU

- Kod malih timova kvalitet softvera ne zavisi od proizvodnog procesa, već od iskustva i sposobnosti programera!!!!
- Za neke softvere, procedura pravljenja može odrediti kvalitet, međutim za razvoj novih softvera veću ulogu igra kvalitet programera koji ga rade.
- Uticaj jednog i drugog faktora zavisi isključivo od kompleksnosti i veličine projekta.
- Za veoma velike sisteme koji uključuju i podsisteme, koje razvijaju timovi na različitim lokacijama, glavni faktor koji određuje kvalitet je proces!

MATEMATIČKI FAKULTET UNIVERZITET U BEOGRADU

- Nevezano za ljude, procese ili razvojne alate, ukoliko projekat ima neadekvatan budžet ili ako je planiran sa nerealnim datumima isporuke, kvalitet proizvoda će trpeti.
- Dobar proces zahteva sredstva za efektivnu implementaciju.
- U slučaju nedovoljnog vremena za razvoj, isporučeni softver će imati smanjenu funkcionalnost ili niži stepen pouzdanosti pri radu.
- Borba za opstanak na tržištu može dovesti do potcenjivanja potrebnog truda i vremena za razvoj.
- U pokušaju da se ispoštuju zadati uslovi opterećuju se radnici i samim tim kvalitet rada opada.

MATEMATIČKI FAKULTET UNIVERZITET U BEOGRADU

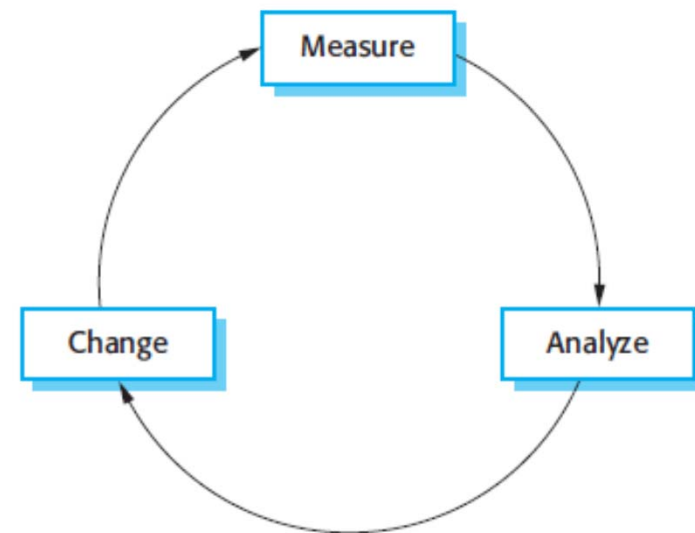
71E# 1 ° 0B 0 10# -E° 111 1-#0B 1° 1°

Karakteristike procesa	Ključna pitanja
Razumevanje	Do kog stepena je eksplicitno definisana definicija procesa i koliko je lako razumeti?
Standardizacija	Do kog nivoa je proces koncipiran na standardnim generičkim procesima? Ovo može biti od značaja za određene potrošače koji zahtevaju usklađenost sa određenim standardima. Do kog nivoa je isti proces korišćen u svim delovima kompanije?
Vidljivost	Da li procesne aktivnosti kulminiraju jasnim rezultatima, tako da je progres procesa jasno vidljiv?
Merljivost	Da li proces uključuje prikupljanje podataka ili druge aktivnosti kojie omogućavaju merenje procesa ili karakteristika produkta?
Mogućnost podrške	Do kog nivoa softverski alati mogu da podrže aktivnosti procesa?
Prihvatanje	Da li je definisan proces prihvatljiv i upotrebljiv za inženjere koji razvijaju softver.
Pouzdanost	Da li je proces osmišljen da se izbegavaju greške u procesu izrade ili regulišu pre nego što uđu u finalni produkt. (beta testiranje)
Robusnost	Da li proces može da se nastavi bez obzira na neočekivane probleme?
Održivost	Da li proces može da evolviru da bi podržao organizacione zahteve ili poboljšanja procesa?
Brzina	Koliko brzo se stiže od dobijanja početnih zahteva do finalnog produkta?

310°p°10° ~-E° 1111-1111-0°B1E1a 0131 °~1°

- Proces poboljšanja procesa je ciklični proces i obuhvata podporcese:
  - **Merenje (metrika) procesa**
    - Vreme potrebno za izvršenje određenog postupka
    - Potrebna sredstva za izvršenje procesa
    - Broj ponavljanja određenog događaja
  - **Analiza procesa**
    - Upitnici i intervjui
    - Etnografske studije
  - **Promena procesa**
    - Identifikovanje načina unapređenja
    - Određivanje prioriteta unapređenja
    - Predstavljanje promena procesa
    - Obuka osoblja o novom procesu
    - Promene podešavanja

MATEMATIČKI FAKULTET
UNIVERZITET U BEOGRADU

0 ~ -13E° #031 " ~ 1°

- Ključni faktor prilikom merenja atributa procesa je znati koji su podaci bitni za proces.
- Metoda za prikupljanje podataka vezanih za proces naziva se GQM (Goal – Question – Metric) i služi za dobijanje odgovora na 3 ključna pitanja:
  - Zašto uvodimo nove mere poboljšanja procesa?
  - Koje informacije su potrebne za procenu unapređenja procesa?
  - Koje mere procesa i produkta su potrebne za dobijanje ovih informacija?

MATEMATIČKI FAKULTET
UNIVERZITET U BEOGRADU

Goals to be Achieved

Goal 1

Goal 2

Questions to be Asked

Q1

Q2

Q3

Q4

Q5

Q6

Q7

Things to be Measured

M1

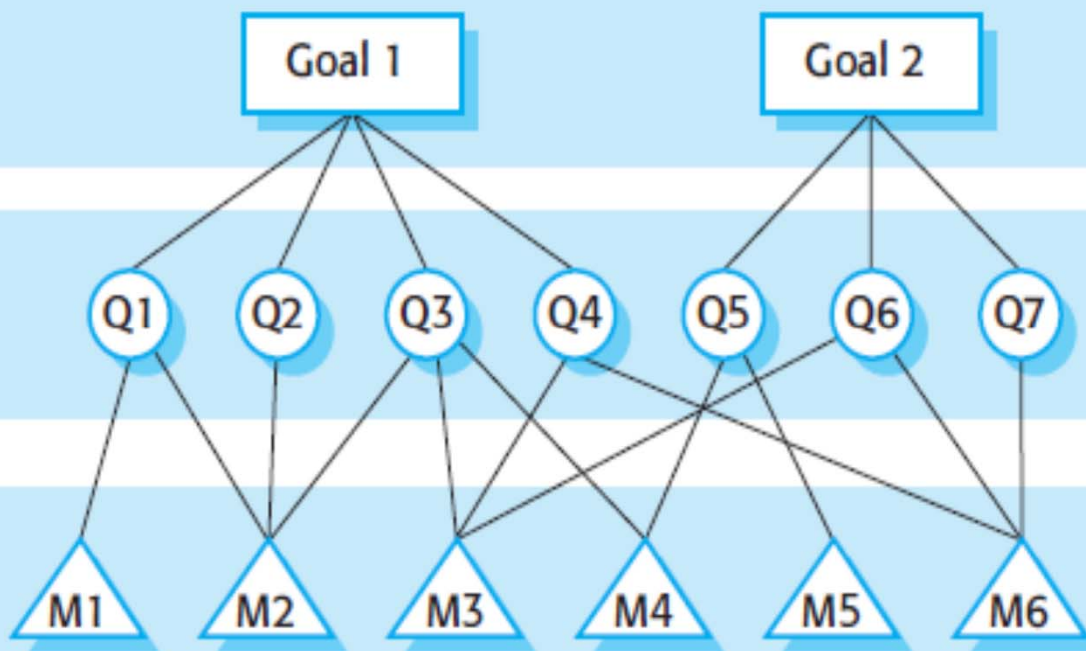
M2

M3

M4

M5

M6

MATEMATIČKI FAKULTET UNIVERZITET U BEOGRADU

- **Ciljevi** Cilj je nešto što kompanija pokušava da postigne. Ne bi trebalo da je u direktnoj vezi sa atributima procesa, već kako proces utiče na sam proizvod ili organizaciju.
- **Pitanja** Dopune ciljeva koje preciziraju određene sive zone ciljeva. Prirodno, svaki cilj ima više dopunskih pitanja na koje je potrebno dati odgovor.
- **Metrika** Merenja koja se moraju obaviti da bi se dobili odgovori i utvrdilo da li su nova poboljšanja procesa delotvorna.

MATEMATIČKI FAKULTET
UNIVERZITET U BEOGRADU

Š 1 ° 1 1 ° # 1 1 ° #

- Analiza procesa je studija koja ima za cilj bolje razumevanje ključnih tačaka procesa i samo izvođenje tih procesa u praksi.
- Analiza procesa ima nekoliko usko povezanih ciljeva:
  - Razumevanje postupaka (aktivnosti) koje sadrži proces i međusobnu povezanost ovih postupaka.
  - Razumevanje odnosa između aktivnosti procesa i merenja koja su izvršena.
  - Upoređivanje procesa koji posmatramo sa drugim relevantnim i/ili sličnim procesima u ostatku kompanije ili u ndugim kompanijama.
- Najčešće korišćene tehnike za analizu procesa su:
  - **Upitnici i intervjui**
  - **Etnografske studije**

MATEMATIČKI FAKULTET UNIVERZITET U BEOGRADU

Naki od primera adekvatno postavljanih pitanja u intervjuu:

Aspekt procesa	Pitanja
Usvajanje i standardizacija	Da li je proces standardizovan i dokumentovan u svim delovima organizacije? Ukoliko ne, da li to znači da bilo koja metrika izvedena nad procesom važi samo za taj proces? Ako procesi nisu standardizovani, onda promene napravljene u procesu ne mogu da se primene u drugim aspektima firme.
Praksa: Softversko inženjerstvo	Da li postoje poznate i dobre prakse softverskog inženjerstva koje nisu uključene u ovaj proces? Zašto nisu uključene? Da li nedostatak ovih praksi utiče na osobine proizvoda, kao na primer broj defekata u isporučenoj verziji softvera?
Organizaciona ograničenja	Koja organizaciona ograničenja utiču na proces dizajna i način rada proizvoda? Na primer, ako proces uključuje rad sa poverljivim informacijama, u procesu bi trebalo da postoji procedura koja proverava da ni jedna poverljiva informacija nije uključena u materijal koji se izdaje externim korisnicima. Organizaciona ograničenja mogu da znače da se potencijalne promene na procesu ne mogu primeniti.
Komunikacija	Kako se odvija komunikacija unutar procesa? Kako se pitanje komunikacije odnosi na metriku koja je izvršena? Problemi u komunikaciji su "uska grla" i često razlog kašnjenja projekta.
Introspektiva	Da li je proces reflektuje ideje i razmišljanja učesnika projekta? Da li postoji mogućnost da učesnici/korisnici izlože svoje ideje o poboljšanju procesa?
Učenje	Kako se ljudi koji se priključuju razvojnom timu uključuju u sam proces? Da li kompanija ima priručnike ili trening programe?
Tehnička podrška	Koji aspekti procesa jesu/nisu tehnički podržani softverskim alatom? Za ne podržane aspekte, da li postoje alati koji se po pristupačnoj ceni mogu uključiti u proces kako bi se obezbedila podrška? Da li postoje bolji alati?

MATEMATIČKI FAKULTET UNIVERZITET U BEOGRADU

- Etnografska analiza će pre otkriti pravu prirodu procesa koji se koristi.
- Ovakva vrsta analize je dugotrajna i može trajati i do nekoliko meseci.
- Oslanja se na eksterno posmatranje procesa u toku odvijanja.
- Etnografska analiza je najkorisnija kada je potrebno duboko razumevanje jednog dela procesa.

MATEMATIČKI FAKULTET
UNIVERZITET U BEOGRADU

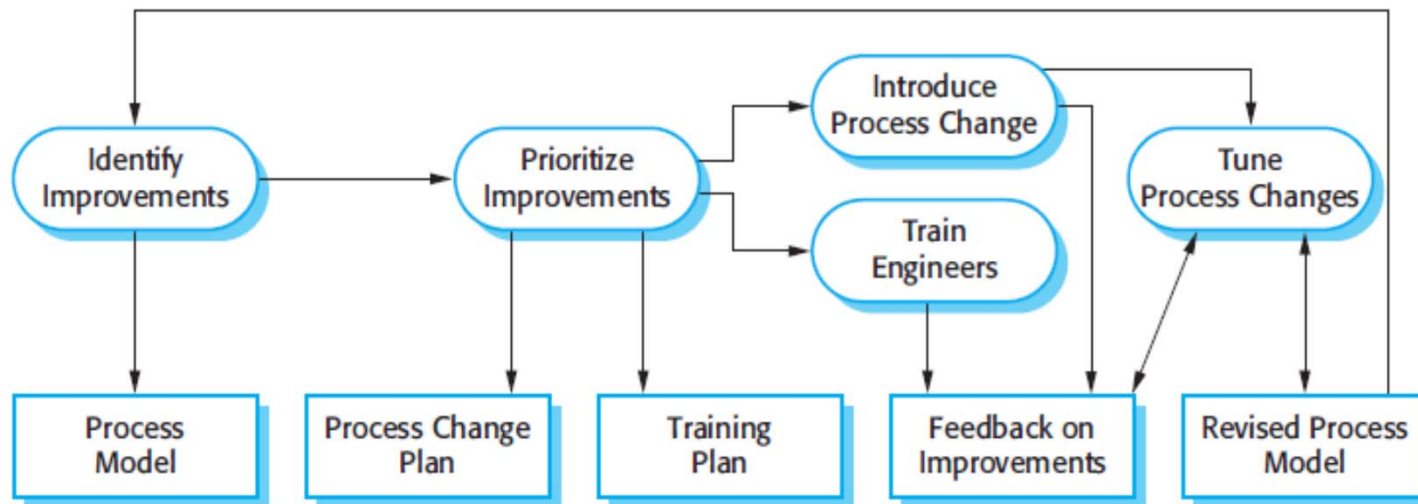
Знае $\sim 1^\circ$ оџе $\sim 1^\circ$

- Promena procesa uključuje modifikacije postojećih procesa.
- Ovo se može postići:
  - uvođenjem novih metoda, praksa ili alata
  - menjanjem redosleda izvršavanja aktivnosti unutar procesa
  - uvođenjem / izbacivanjem isporuka
  - poboljšanjem komunikacija
  - uvođenjem novih zaduženja.

MATEMATIČKI FAKULTET UNIVERZITET U BEOGRADU

- Kao što je ranije naglašeno postoje 5 ključnih nivoa u postupku unapređenja efikasnosti procesa (Slika 2):
  - Identifikovanje načina unapređenja
  - Određivanje prioriteta unapređenja
  - Predstavljanje promena procesa
  - Obuka osoblja o novom procesu
  - Promene podešavanja

MATEMATIČKI FAKULTET UNIVERZITET U BEOGRADU

- Nije preporučljivo uvoditi previše pormena od jednom.
- Pored poteškoća same procene efektivnosti novih metoda, postoje i dva glavna problema sa kojima se možete susresti:
  - Otpor na promene
  - Upornost promene
- Otpor na promene može poticati i od inženjera i od menadžera uključenih u procese.
- Iako je moguće inicijalno uvesti promene, često je da novi procesi budu odbačeni nakon kratkog vremena i vraća se na stari proces.

MATEMATIČKI FAKULTET
UNIVERZITET U BEOGRADU

&0 0 ,#e 1 , ˇ °p 1 ° Ø Š Œ ˇ 1 Ø # Ø Š 1 ˇ 1 °

- Capability Maturity Model (CMM).
- CMMI - rangiranje razvoja organizacionih sistema i menadžmenta do 22 procesa na skali od 0 do 5.
- Osnovne komponente modela:
  - Set procesnih oblasti
  - Broj ciljeva
  - Set dobrih praksi

MATEMATIČKI FAKULTET UNIVERZITET U BEOGRADU

6[✓] - # 131 " ~ 1 1 E^a # , ° ° 1 - E

- Vezane su za aktivnosti softverskog procesa.
- CMMI identifikuje 22 procesne oblasti koje su relevantne za procenu i unapređenje procesa.

Kategorija	Procesna oblast
Menadžment procesa	Definicija organizacionog procesa Fokus organizacionog procesa Organizacioni trening Učinak organizacionog procesa Organizaciona inovacija i razvoj
Menadžment projekta	Planiranje projekta Monitoring i kontrola projekta Ugovori sa dobavljačima Integrirani menadžment projekta Menadžment rizika Kvantitativni menadžment projekta
Inženjering	Menadžment zahteva Razvoj zahteva Tehnička rešenja Integracija proizvoda Verifikacija Validacija
Podrška	Konfiguracioni menadžment Menadžment kvaliteta procesa i proizvoda Merenje i analiza Analiza odluka i rezolucija Uzročna analiza i rezolucija

Cilj	Procesna oblast
Korektivne mere se preduzimaju kada izvršavanje procesa znatno odstupi od plana	Monitoring i kontrola projekta
Realne performanse i napredak projekta se prate u odnosu na plan programa	Monitoring i kontrola projekta
Zahtevi se analiziraju i validiraju i definiše se zahtevana funkcionalnost	Razvoj zahteva
Koreni uzroka nastanka defekata i drugih problema se sistemski određuju	Uzročna analiza i rezolucija
Proces se institucionalira kao definisan proces	Generički cilj

MATEMATIČKI FAKULTET UNIVERZITET U BEOGRADU

6[✓] - #, 1, 13^a # 13° E¹ L

- Opisi načina za postizanje ciljeva.
- CMMI prepoznaje da je cilj a ne put do cilja važniji.
- Organizacije mogu da koriste bilo koje prakse da postignu CMMI ciljeve – ne moraju da usvojavaju prakse preporučene u CMMI modelu.

Cilj	Pridružene prakse
Zahtevi se analiziraju i validiraju i definiše se zahtevana funkcionalnost	Sistematsko analiziranje izvedenih zahteva da bi se osigurali da su oni dovoljni i potrebni Validiranje zahteva koristeći različite tehnike da bi se osiguralo da će rezultujući proizvod raditi prema očekivanjima unutar korisničkog okruženja
Koreni uzroka nastanka defekata i drugih problema se sistemski određuju	Selekcija kritičnih defekata i drugih problema za analzu Izvođenje uzročne analze selektovanih defekata i drugih problema i predlaganje mera za njihovo saniranje
Proces se institucionira kao definisan proces	Uspostavljanje i održavanje organizacione politike za planiranje i izvršavanje zahteva za proces razvoja Dodeljivanje odgovornosti i autoriteta za izvođenje procesa, razvoj radnog proizvoda, i obezbeđivanje usluga razvojnog procesa.

MATEMATIČKI FAKULTET
UNIVERZITET U BEOGRADU

- CMMI procena obuhvata pregled procesa unutar organizacije i rangiranje ovih procesa ili procesnih oblasti na šestobrojnoj skali koja odgovara nivou razvijenosti svakog procesa.
- Šestobrojna skala dodeljuje nivoe razvijenosti prema sledećem:
  1. Nepotpun
  2. Izvodljiv
  3. Pod kontrolom
  4. Definisan
  5. Kvalitativno rukovođen
  6. Optimiziran

23E° 1016° 1#0 0 , # 1 . °

Ključna razlika između organizovanog i kontinualnog modela jeste da organizovani model se koristi za procenu sposobnosti organizacije u celini, dok se kontinualni model koristi za merenje razvijenosti pojedinačnih procesnih oblasti unutar organizacije.

► Kompatabilan sa CMM modelom

- Definiše jasan put ka unapređenju organizacije

➤ Svaki nivo razvijenosti ima svopstvene ciljeve i prakse

- Organizovani model predpostavlja da su svi ciljevi i prakse sa jednog nivoa implementirane pre početka tranzicije ka višem nivou.

MATEMATIČKI FAKULTET
UNIVERZITET U BEOGRADU

. 11-11 ° ° 1111&0 0 ,#e 1 , ~ ° #

- Model se bavi individualnim ili grupama praksi i procenjuje upotrebu dobre prakse unutar svake procesne oblasti.
- Glavna prednost kontinualnog modela je u tome da kompanije mogu da biraju procese koje žele da unaprede prema svojim potrebama i zahtevima
- Različiti tipovi organizacija imaju različite zahteve za unapređivanje procesa.
- Kontinualni CMMI model dozvoljava fleksibilnost.